

Краток документ за застапување

ОПШТИНА КОЧАНИ

**ПРЕДИЗВИЦИ И МОЖНИ РЕШЕНИЈА ЗА ПРОБЛЕМИТЕ СО
КОИ СЕ СООЧУВААТ РОМИТЕ**

АВТОРИ:
Алберт Мемети
Надире Реџепа

Вовед

Во отсуство на јавни политики за Ромите на локално ниво, не постои можност за систематско спроведување на активности за решавање на проблемите на Ромите и според тоа соодветно планирање и издвојување на буџет за Ромите во општина Кочани. Општина Кочани во изминатиот период имаше Локален акционен план 2010 -2015, меѓутоа политичката криза и другите приоритети придонесе процесот на усвојување на новите ЛАП да биде позабавено

Според бројот на Ромско население Општина Кочани е седма по ред на национално ниво, каде што локалното население сочинува 5.13%, иако неофицијалните податоци од страна на НВО, укажуваат на бројка од 2.300 жители Роми. Мнозинство од Ромското население како мајчин јазик го говори турскиот јазик, и токму поради тоа значителен број се идентификуваат и како Турци.

Во однос на проблемите со кои Ромската заедница се соочува, во рамки на работилницата¹ со локалните претставници, инфраструктурата, вработувањето и домувањето беа идентификувани како најприоритетни области каде општината треба се фокусира во наредниот период. И покрај тоа што локалната самоуправа на Општина Кочани во своето досегашно работење презела низа мерки за подобрување на условите за подобрување на инфраструктура преку асфалтирање на улици, сеуште околу 30% од улиците не се асфалтирани дури и некои делови од ромските населби не се поврзани со водовод и канализација.

Вработувањето е втор проблем по важност кој се јавува кај ромската заедница, особено во јавниот сектор каде што се вработени помалку од 1%.

Целта на овој документ за јавни политики е да ги идентификува приоритетните проблеми со кои се соочува Ромската заедница во Кочани и даде препораки за надминување на истите со цел вклучување на Ромите на локално ниво.

ЛИЧНА КАРТА НА ОПШТИНАТА

Површина: 360 км²,
Население: 38,092 жители,
Роми: 1950 (1039 жени и 1156 мажи)

95% од Ромите живеат во следните улици Славче Стојменов, Митко Бекарски, Партизанска Колерски гробишта и др.

Еден референт за етнички прашања Правник Ром – соработник за подготовка на седници 257 Невработени Роми. 87 жени

¹ Работилница на ИнСоК со претставници од локалните самоуправи при проектот „ROMA ACTION + civic engagement of local community“ Повеќе информации за проектот се достапно на <https://goo.gl/VrnHWw>

Анализа на проблемите

Инфраструктура и домување

Ромската населба во Кочани е вклучена во ДУП на општината, меѓутоа пренаселеноста и проширувањето на живеалиштата не е во согласност со стандардите и поради тоа не постои можност за урбан развој на Ромската заедница. Околу 95% од Ромското население е концентрирано и живее во 8 улици кои се меѓусебно поврзани.

Во општината, одреден број ромски живеалишта не се легално приклучени со водоводната и канализационата мрежа и нема пробиеен пат до делови од населбата. Особено внимание треба да се посвети на веќе постојните дивоградби во ромската заедница, односно во овој контекст да се направат сите потребни активности со цел да се помогне на населението за овозможување услови за легализација на нивните градби. Исто така многу значајна компонента во овој домен претставува соработката со населението во насока на елиминирање на појавата на дивоградби. Во услови на дожд и лоши временски непогоди, земјиштето се лизга и предизвикува значителни материјални штети кај дел од ромското население.

Проблемот со домувањето на 25 ромски семејства кои живеат во старата касарна во супстандардни услови не е решен со години. Објектот е многу стар пред целосно распаѓање, а покрај тоа дворот се користи за отпад на ѓубре, кој влијание на здравјето на децата. Во овој “центар за сместување“ постои само една чешма и еден монтажен тоалет.

Вработување

Сиромаштијата, ниското ниво на образование на Ромите и понатаму претставува главен проблем кој испреплетен со дискриминацијата придонесува многу Роми да не сево можност да најдат работа. Поради тоа, се почесто Ромите работат како физички работници, собирачи на железо и пластика, како и сезонски работници. Според податоци на АВРМ во Кочани 257 невработени Роми во 2017, од кои 87 се жени. Од структурата на невработени, најголем број се со незавршено образование и основно образование што укажува на ниско квалификувана работна сила.

Според анализата на ЦЕА, во текот на 2016 година само 7 Роми биле вклучени во некои од активните мерки за вработување од вкупно 420 лица. Според укажувањата на ромските НВОи, ова пред се должи поради евиденцијата на активни и пасивни баратели, каде што се забележани случаи каде што вработените од Агенцијата за вработување им сугерираат на ромската заедница да се јават после шест месеци при што Ромите после тоа го губат правото да бидат корисници на овие мерки .

Втор проблем кој се јавува во сферата на вработувањето е фактот што многу е мал бројот на Роми кои се вработени во јавниот сектор. Најчесто лицата од ромска националност кои сеа вработени во јавниот сектор се со основно образование и тоа најголем број во водовод (20), во болница (3) и во суд (1) на најниски не раководни позиции.

Препораки

Од анализата на буџетот може да се заклучи дека општината одвојува незначителен процент од буџет за Ромите и спроведува инфраструктурни проекти најчесто од типот на асфалтирање на улици. Од досега научените лекции, за решавање на комплексните прашања со кои Ромите се соочуваат, потребен е интердисциплинарен и интегративен пристап кој подразбира сет на комбинација на мерки од социјална заштита, образование, вработување и домување. Препораките во овој дел ќе бидат насочени кон сите засегнати страни кои придонесуваат и работат за развој на Ромската заедница и социо-економско вклучување на Ромите во општеството.

Препораки за домување:

1. Асфалтирање на улиците и поставување потпорни ѕидови каде што живеат Ромите.

Како приоритет на општината во наредниот период е асфалтирање на сите улици, каде што несомнено треба да влезат и улиците со претежно Ромско население и да се врши постојат мониторинг за да се осигури дека овој проблем ќе се надмине.

2. Адаптација на ромските населби за вклучување во проектот за гасификација на општината. Една од најавуваните мерки е гасификација на општината, при што тука треба да се има предвид дека поради лошата инфраструктура во ромските населби, пренатрупаноста и не-вклученоста во ДУП може да се случи гасификационата мрежа да ги заобиколи ромските населби. Оттука, препорака до општината е пред да почне со проектот да направи адаптација и за физибилити студија за воспоставување на гасификационата мрежа во ромските населби.

2. Социјални станови/ субвенционирање на домувањето на 25-те Ромски семејства кои се сместени во поранешната касарна и сет на интегративни мерки за образование, вработување. Крајно време е овие семејства да се дислоцираат и да се обезбедат социјални станови или субвенционирање на домувањето и низа пакет мерки од областа на социјална заштита, образование, активни мерки за вработување.

3. Продолжување на процесот на легализација и без каматни кредити за Ромите кои се приматели на социјална помош за покривање на трошоците на легализација. Во овој дел се потребна кампањи и искористување на продолжениот рок за легализирање на дивите населби, како и финансиска поддршка за трошоците за легализирање.

4. Вклучување на ромските улици и населби во ДУП. Во овие рамки потребно е проширување на ДУП и вклучување на ромските маала и улици со започнување на проекти за комунално уредување во однос на пристап до водоводна и канализациона мрежа.

1. Вработување во јавниот сектор во општините, соодветна застапеност на Ромите согласно со процентуалната застапеност. Потребно е да се обучат кадри со високо образование и истите да се вработат (минимум по 1) во јавната администрација и државните претпријатија во раководни функции.

2. Воспоставување на дијалог со работодавците за обука на Ромското население. Општината треба да го стимулира вработувањето на Ромите преку директен дијалог со потенцијалните работодавачи на начин што преку пакет олеснувачки мерки (мерки од типот на намалување на локални такси за комуналии и сл.) ќе даде поддршка за нивното вработување.

3. Поттикнување на Ромите за поактивно учество во активните мерки за вработување и стимулирање на претприемништвото. Прв чекор е да се отстрани условот за активен барател на работа за користење на мерките од агенцијата, и со тоа да им се овозможи на сите невработени лица да бидат корисници на мерките за вработување. Оттука, во секоја од предвидените мерки да се вовед таргетиран пристап на одреден број на Роми да бидат опфатени со различните програми, како и да се вовед дополнителна мерка за дообразование со оглед на тоа што поголем број од Ромското население е со основно образование. Исто така, треба да се вовед програми за Менторирање на ромски претприемачи и грантови за започнување на бизнис.

4. Гаранциона мрежа за зголемување на вештините на младите Роми. Со оглед на тоа дека Република Македонија треба да почне со имплементацијата на гаранционата мрежа на млади, општините треба да извршат мапирање на населението и идентификување на оние кои не се ниту во образование, ниту вработени и соодветно да креира мерки кои ќе ги таргетираат лицата на кои им е потребна квалификација и доквалификација

Библиографија

1. Преглед и анализа на националните политики и локалните услуги за социјална заштита – политики и иницијативи за социјално вклучување на Ромите преку пазарот на труд, ЦЕА 2017
2. Преглед на невработени лица според етничка припадност, АВРМ 2017
3. Локален Акциски План за Ромите 2010 – 2015